

Charles Baudelaire

Consells als joves literats

Traducció de J. Roure-Torent

EDITORIAL BARCINO

Consells als joves literats

EDITORIAL BARCINO

BARCELONA, 2026

Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana
Volum 11

Consell d'edició de la col·lecció:

Denise Boyer (La Sorbonne - Université de Paris IV), Helena Buffery (University College Cork), Roger Friedlein (Ruhr-Universität Bochum), Enric Gallén, coordinador (Universitat Pompeu Fabra), Oriol Magrinyà, coordinador (Editorial Barcino), Marta Marfany, coordinadora (Universitat Pompeu Fabra), Jaume Pòrtulas (Universitat de Barcelona), Patrizio Rigobon (Università Ca' Foscari Venezia), i Joan Ramon Veny-Mesquida, coordinador (Universitat de Lleida).

La Biblioteca Històrica de la Traducció Catalana és una iniciativa de

Càtedra Màrius Torres
d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català

FUNDACIÓ////CARULLA

Amb la col·laboració de

Charles Baudelaire

CONSELLS ALS JOVES LITERATS

Traducció de Josep Roure-Torent

Estudi introductori
Marta Marfany

Editorial Barcino
2026

Aquest volum ha estat elaborat en el marc dels projectes DantEsCa (PID2021-123266NB-I00), CLUPP (PID2020-119952GB-I00) i Écdosis (PID2024-1571171NB-I00), finançats pel MICIU, i també en el dels Grups de Recerca TRILCAT d'Estudis de Traducció, Recepció i Literatura Catalana (2017 SGR 224) i GELIT, Grup d'Estudis de Literatura i Traducció, (2021 SGR 00949) consolidats, de l'AGAUR de la Generalitat de Catalunya.

Primera edició: febrer de 2026

© de l'estudi introductori, Marta Marfany

Reservats tots els drets d'aquesta edició:

Editorial Barcino, S.A.

Carrer dels Almogàvers, 214

08018 Barcelona

www.editorialbarcino.cat

DL B 2023-2026

ISBN: 978-84-16726-60-8

Edició núm.: 929

Disseny de la coberta: Claudi Usandizaga

Disseny de l'interior: El Calaix

Correcció ortotipogràfica: Natàlia Cerezo

Fotocomposició i impressió: Fotoletra, S. L.

TAULA

<i>El jove fetiller</i> i <i>Consells als joves literats</i> , de Charles Baudelaire	
Traducció de Josep Roure-Torent (1937)	11
Baudelaire en català	11
Josep Roure-Torent	13
Josep Roure-Torent, traductor	17
Bibliografia	22
Charles Baudelaire, <i>El jove fetiller</i> . Facsímil	25

ESTUDI INTRODUCTORI
Marta Marfany

El jove fetiller i Consells als joves literats de Charles Baudelaire
Traducció de Josep Roure-Torent (1937)

BAUDELAIRE EN CATALÀ

Les primeres traduccions al català de l'obra de Baudelaire foren sis poemes de l'*Spleen de Paris* o *Petits poèmes en prose*, publicats l'any 1893 a *L'Avens*.¹ Les seguiren traduccions de poemes esparsos de *Les Fleurs du mal*: el poema «Don Juan a l'infern», traduït per Emili Guanyavents a *Catalònia* (núm. 1, 1898, p. 12-13); els poemes «Tos ulls són com la nit», «En una terra humida» i «Recolliment», traduïts per Miquel Poal-Aregall a *La Revista* (núm. 8, 1916, p. 8); «L'ànima en pena» i «Tot sencer», traduïts per Josep Capdevila a *Vila-Nova* (núm. 8, 1918, p. 3); i «Tristesa de la lluna», traduït per Josep Carner a *La Veu de Catalunya* (any 35/9123, 5 de setembre de 1925, edició vespre, p. 5).² Paral·lelament, durant el primer terç del segle xx, aparegueren més traduccions de poemes de l'*Spleen de Paris*: per exemple, a *Art Jove*, els poemes «El port» i «Els beneficis de la lluna» (núm. 5, 1906, p. 68 i núm. 17,

¹ Per a la recepció de Baudelaire abans del Modernisme, vegeu Vall 2020.

² Molas (2003) recull la traducció d'aquest poema que en va fer Joan Duch i Arqués a la revista *Tàrraga* l'any 1928, però, tal com assenyalava Pasqual (2023: 112), Carner n'havia fet aquesta versió anterior.

1906, p. 269), traduïts per Octavi Pell Cuffí, i «El mirall», «El rellotge» i «Ubriagueu-vos», amb traducció de Prat Gaballí (núm. 19, 1906, p. 299); i, a *L'Amic de les Arts*, els poemes «A la una de la matinada» i «Invitació al viatge» (núm. 5, 1926, p. 14-15), traduïts per Ramon Planas.³

Més enllà de les publicacions periòdiques, el 1920 aparegué en format de llibre la primera traducció al català de *Les Fleurs du mal*, que incloïa quaranta-tres poemes, a càrrec de Joan Capdevila i amb un pròleg de Farran i Mayoral (Publicacions de «La Revista»). Pocs anys després, el 1926, se'n publicà en edició de bibliòfil una altra versió, amb dinou poemes traduïts per Rossend Llates (Llibreria Catalònia). Abans del 1939 encara es publicaren altres traduccions d'obres de Baudelaire: els *Petits poemes en prosa* en traducció completa, a càrrec d'Agustí Esclasans (Llibreria Catalònia, 1928), *El jove fetiller* i *Consells als joves literats* de Josep Roure-Torrent (Edicions de la Rosa dels Vents, 1937) i *Els paradisos artificials* de Ferran Canyameres (Edicions de les Rosa dels Vents, 1938).

Amb el tall de la guerra i de la postguerra, les traduccions de Baudelaire no es repringueren fins als anys vuitanta. Així, *Les flors del mal* reaparegueren en català mig segle després, en traducció de Xavier Benguerel —incompleta el 1985 (Edicions del Mall), completa el 1998 (Proa). Cal destacar també els poemes traduïts per Joan Peña al volum *Poesia francesa* de la col·lecció «Millors Obres de la Literatura Universal» (Edicions 62, 1985), les traduccions que publicà Edicions del Mall dels *Petits poemes en prosa* (1983) i d'*Els paradisos artificials* (1984), ambdues de Vicent Alonso i Anna Montero,⁴ la traducció de Joaquim Sala-Sanahuja dels *Petits poemes*

³ Per a la primera dècada del segle xx, vegeu també l'article de Salvador Albert titulat «Tres poetes. Poe, Baudelaire i Mallarmé» a la *Revista de Catalunya* (1924, núm. 4, p. 362-371).

⁴ La traducció dels *Petits poemes en prosa* es reedita amb el títol de *Spleen de París* a Tres i Quatre (1994). D'*Els paradisos artificials* se'n publica una altra traducció, a càrrec de Carles Castellanos (Edhasa, 1990), i es reedita la de Canyameres (Ensiola, 2003).

en prosa (Edhasa, 1991) i la traducció de Lluís M. Todó dels *Conells als joves escriptors i altres escrits* (Columna, 1996).

Ja entrat el segle XXI, es publiquen unes quantes traduccions: una nova traducció dels *Petits poemes en prosa*, a càrrec d'Alexandre Ferrer (Aeditors, 2006); una nova traducció completa de *Les flors del mal*, a càrrec de Jordi Llovet (Edicions 62, 2007); una traducció de *La Fanfarlo*, l'única novel·la que va escriure Baudelaire, a càrrec de Montserrat Canyameres (Ensiola, 2007); una traducció d'*Els paradisos artificials* d'Andreu Subirats (Días Contados, 2014); i dues traduccions de Pere Rovira, *Vint-i-cinc flors del mal* (Universitat de Lleida, 2008) i *El meu cor despullat* (Proa, 2018), un volum d'escrits íntims i correspondència de l'autor francès.⁵

El 2021, arran de la commemoració dels dos-cents anys del naixement de Charles Baudelaire (1821-1867), apareix la traducció completa i en vers rímat de *Les flors del mal* de Pere Rovira (Proa). Aquest mateix any es publiquen dues traduccions dels *Petits poèmes en prose* o *Spleen de Paris*, la de Joaquim Sala-Sanahuja, *Petits poemes en prosa* (Adesiara; versió que revisa la traducció de 1991), i la de David Cuscó, *L'spleen de París* (Flâneur). Finalment, del 2021 destaquem també *El pintor de la vida moderna* de David Cuscó (Flâneur), per primera vegada en català.

JOSEP ROURE-TORENT

La figura de Josep Roure-Torrent (Barcelona, 1902 - Mèxic, 1955) ha estat poc estudiada.⁶ Llicenciat en filosofia i lletres i en dret per la Universitat de Barcelona, fou escriptor i polític. De jove fou

⁵Ja se n'havia fet una traducció el 1992, a càrrec de Vicent Alonso (Albatros Ediciones).

⁶Adopto la forma del cognom tal com es va publicar en vida de l'autor, malgrat que la forma que fan servir l'*Enciclopèdia Catalana* i el *Diccionari de la traducció catalana* sigui «Roure i Torrent».

membre de l'Associació Catalana d'Estudiants, milità a la Unió Socialista de Catalunya i col·laborà en la seva revista *Justícia Social*. El 1936 es feu militant del PSUC, però a l'exili se'n distancià. Fou un dels fundadors i dirigents de l'Agrupació d'Escriptors Catalans, creada dins del sindicat UGT, embrió de la Institució de les Lletres Catalanes (1937). Durant la guerra fou cap dels Serveis de Cooperació de la Conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya i director editorial de la Secció d'Edicions del Comissariat de Propaganda. El 1939 s'exilià a França, visqué tres anys a Tolosa, i el 1942 se'n anà a Mèxic, on visqué exiliat fins que morí el 1955.

Col·laborà assíduament a la premsa, tant com a crític literari com, sobretot, amb articles polítics, per exemple a *Mirador* i després al setmanari *Meridià* (1938-1939), del qual fou fundador i director. A l'exili, treballà a l'editorial Fournier i fou director de *Nova Era*, diari del Partit Socialista Català, creat a Mèxic.⁷ Fou molt actiu en diverses entitats i institucions de l'exili i col·laborà a *La Nostra Revista* i a *Pont Blau* (1952-1963). En aquesta revista, en què publicava articles com a crític de literatura, polemitzà amb Joan Fuster arran de la mort d'Eugeni d'Ors.⁸

Com a autor publicà diversos llibres que reflecteixen el seu doble vessant literari i polític. Les primeres obres literàries que publicà foren *La nit primaveral* (L'Avenç, 1924) i els contes *Present de noces* (Proa, 1933). Durant la guerra publicà els llibres de caràcter polític *L'organització de l'exèrcit espanyol* (Edicions del Comissariat

⁷ Tal com deia Cèsar Pi i Sunyer en l'article publicat a *Pont Blau* arran de la mort de Roure-Torrent (vegeu més avall): «Roure-Torrent —com tots nosaltres— lluità aquí coratjosament per a refer la seva vida, [...] contribuint en gran part a posar en marxa una de les editorials mèdiques més importants del país i de tota l'Amèrica Llatina».

⁸ Vegeu un resum de l'intercanvi d'articles entre ambdós autors a *Journal of Catalan Intellectual History* 2015.

de Propaganda, 1937)⁹ i *El feixisme internacional pretén dominar Espanya* (Publicacions Antifeixistes de Catalunya, 1938). Des de Mèxic publicà *Contes d'Eivissa* (Club del Llibre Català, 1948), amb pròleg de Josep Carner, fruit d'una estada a Eivissa als anys 1930, *L'oracle* (Club del Llibre Català, 1954) i *L'alè de la sirena i altres contes* (Club del Llibre Català, 1956).

Cal remarcar també la seva dedicació al teatre. Ja abans de la guerra havia traduït una peça en un acte de Paul Avort, *El senyor Tal. Com s'explota una línia de conducta* (Publicacions de «La Revista», gener-juny 1929, 94-116). El 1936 es presentà al Premi de Teatre Ignasi Iglésias amb l'obra *El negoci és el negoci*.¹⁰ Més endavant, el 1937, a la revista *Mirador* (núm. 416, 15/4/1937), hi publicà l'obra *No val a badar*, presentada com «Un anatema escenificat», en què l'acció se situa el 1937 a Barcelona i «en un anònim indret muntanyenc de Catalunya». Tot seguit, el 1938, es presentà amb *Les trifulgues de Mr. Xamberlain* a la convocatòria d'aquell any del concurs Teatre de Xoc del diari *La Rambla*, que guanyà *ex aequo* amb *Les trinxeres de París* de Lluís Capdevila.¹¹ A l'exili continuà l'activitat teatral, tal com s'explica a l'editorial del número 36 (octubre de 1955) de *Pont Blau*, que inclou articles d'homenatge a Roure-Torent, arran de la seva mort:

Va ser secretari del jurat per al primer Premi Guimerà [teatre], l'any 1952, i secretari del Premi Alexandre Plana, l'any passat; des dels inicis de PONT BLAU fou el nostre crític literari més constant i regular, en l'exercici devot

⁹ L'organització de l'exèrcit espanyol formava part de la col·lecció «Antecedents i Documents», fascicles de propaganda per donar a conèixer al món els antecedents de la Guerra Civil i la Revolució i alguns documents que hi tenien relació. Les obres d'aquesta col·lecció s'editaven en quatre llengües: català, espanyol, anglès i francès.

¹⁰ El premi el guanyà Xavier Benguerel amb *El casament de la Xela*. Totes les dades sobre l'activitat teatral de Roure-Torent provenen de Foguet i Boreu 2005: 190, 195-196, 308, 320, 404.

¹¹ Riera (1994: 318) esmenta *Les trifulgues de Mr. Smith* com a obra de Roure-Torent, i així ho recull l'*Enciclopèdia Catalana*. Podria ser un error per *Les trifulgues de Mr. Xamberlain*. No tenim notícia que aquesta obra es publicués.

d'una causa que, a Mèxic, ja venia realitzant a *La Nostra Revista*; com a membre de l'Agrupació d'Art Dramàtic va ser un dels elements més actius en l'organització de totes les nostres funcions teatrals; des del seu lloc de secretari de la Institució de Cultura Catalana participà decisivament en totes les activitats d'aquest organisme [...].¹²

En aquest mateix número de *Pont Blau* (362), Avel·lí Artís-Gener feia referència a la seva obra teatral *L'oracle*, Premi Àngel Guimerà 1954,¹³ escrita a l'exili:

En la lectura, quan us assabenteu que l'Edip de Roure —endevineu que abans ja ha passat per Jocasta— es torna cec, en terrible confirmació de l'oracle, sentíem l'angúnia d'un naufragi. O, potser més precís, el record d'una barca del bou que un dia de tempestat s'enfonsava davant els nostres ulls a la platja de Vilanova.

Per concloure, podríem dir que Roure-Torent és una d'aquelles figures avui totalment desconegudes però que a l'època, malgrat els estralls de la guerra i l'exili, gaudiren d'un reconeixement personal i intel·lectual ampli, tal com demostra el número citat més amunt de *Pont Blau*, en què se l'homenatja amb articles de Joan Espinassa, Agustí Cabruja, Cèsar Pi i Sunyer i Avel·lí Artís-Gener, a més de l'editorial, segurament escrit per Vicenç Riera Llorca. Aquest editorial, de fet, acaba dient que «durant anys no s'ha celebrat a Mèxic cap acte relacionat amb la cultura catalana en el qual, en una forma o altra, ell no hi participés». Per acabar, reproduïm un passatge de l'article de Pi i Sunyer, titulat «Una generació esmicolada» (*Pont Blau*, 36, octubre 1955, 358-361), que dona compte del silenci contra el qual lluitaren, amb esforç i dedicació intel·lectuals, Roure-Torent i tota una generació:

¹² Aquest aparta del l'editorial es titula «Ha mort un patriota».

¹³ Foguet i Boreu 2016: 154-155.

Som la generació que agafa en plena adolescència l'adveniment de la dictadura de Primo de Rivera, i que tot al seu llarg visquérem, primer, mentre ens fèiem homes, la inconformitat creixent, i després, amb plena efervescència juvenívola, l'esclat triomfal —almenys així ens ho semblava aleshores— de l'esperit català i, dins la península, de la solució republicana. [...]

La nostra generació —la dels que estem als volts dels cinquanta anys— haurà passat per la vida catalana gairebé sense deixar rastre i sense cap dels «moments estel·lars» que plaïen a Zweig. I no pas per alguna voluntat nostra de harakiri col·lectiu, sinó per la força dels esdeveniments mundials i nacionals i —deixeu-m'ho dir— perquè alguns dels nostres ídols de joventut resultaren de fang a l'hora de la prova, infinitament petits per a restar a l'alçada dels grans ideals que ens havien inculcat, i en els quals afortunadament —només això ens resta— seguim creient amb igual devoció. Amic Roure-Torrent, capdavanter en el silenci definitiu de la nostra generació esmicolada en vida, descansa en pau en la mort!

JOSEP ROURE-TORRENT, TRADUCTOR

La faceta de traductor de Roure-Torrent fou més reduïda. A *Mirador* publicà algunes traduccions de fragments d'autors russos, com Gorki o Koltsov (Carné 2011), segurament a través del francès. Com hem esmentat més amunt, també va traduir la peça de teatre en un acte *El senyor Tal. Com s'explota una línia de conducta* de Paul Avort (Publicacions de «La Revista», 1929). I abans havia publicat la traducció de H.G. Wells *Aquest diantre de sabatots* (Edicions de Justícia Social, 1925) i les traduccions que reproduïm en aquest volum, *El jove fetiller* i *Consells als joves literats* de Baudelaire (Biblioteca de la Rosa dels Vents, vol. 4; «Quaderns Literaris», núm. 151, 1927).

El jove fetiller

Le Jeune enchanteur, amb el subtítol d'«Histoire tirée d'un palimpseste de Pompeïa»,¹⁴ és un relat breu, una *nouvelle* de gènere fantàstic,

¹⁴ 'Història tretada d'un palimpsest de Pompeïa' (trad. Roure-Torrent).

per adreçar-se als seus col·legues, escriptors joves com ell. Així, les «bévues», el terme familiar per ‘error’, és traduït per «planxes», en el sentit de ‘patinada’, ‘relliscada’, o la frase feta *ne pas se fouler la rate* per «posar-se pedres al fetge». Hi ha, doncs, l’afany per traduir el registre i el to més enllà del contingut.

En definitiva, Josep Roure-Torent és una altra figura per reivindicar no només com a autor, tal com hem vist més amunt, sinó que també cal afegir-lo a la nòmina dels bons traductors dels anys 1930.

BIBLIOGRAFIA

- (2015): «The immediate posterity of Eugeni d’Ors. Writings by Joan Fuster and Josep Roure-Torent», *Journal of Catalan Intellectual History*, 9-10, p. 91-102. <https://revistes.iec.cat/index.php/JOCIH/article/view/139228>
- BANDY, William Thomas (1950): «Baudelaire et Croly: La vérité sur *Le Jeune Enchanteur*», *Mercure de France*, febrer de 1950, p. 233-247.
- BAUDELAIRE, Charles (1975): *Œuvres complètes*, vol. I, París: La Pléiade.
- BAUDELAIRE, Charles (2024): *Œuvres complètes*, vol. II, París: La Pléiade.
- BAUDELAIRE, Charles (1937): *El jove fetiller seguit de Consells als joves literats* (traducció de Josep Roure-Torent), Barcelona: Rosa dels Vents (Quaderns Literaris, 151).
- BAUDELAIRE, Charles (1996): *Consells als joves escriptors* (traducció de Lluís M. Todó), Barcelona: Columna.
- CABRÉ, Míriam (2001): «Poe, Baudelaire, Ribba», *Quaderns: Revista de Traducció*, 6, p. 119-131. <https://raco.cat/index.php/QuadernsTraduccio/article/view/25290>

EL JOVE FETILLER
Facsimil

BIBLIOTECA DE LA ROSA DELS VENTS

Director:

JOSEP JANES i OLIVE

Volum 4

Edició corresponent al núm. 151 dels "Quaderns Literaris"

CHARLES BAUDELAIRE

EL JOVE FETILLER
SEGUIT DE
CONSELLS ALS JOVES LITERATS

Traducció de
J. ROURE-TORENT

EDICIONS DE LA ROSA DELS VENTS
Barbarà, núm. 19 — Telèfon núm. 18514 — Barcelona
1937

PROLEG

Charles-Pierre Baudelaire, parisenc, nasqué el 1821 i mort a finals del 1867. Orfe de pare ben aviat, la seva mare es m. ridà de nou amb el coronel Aupick, més tard ambaixador de França a Turquia, a Anglaterra i a Espanya.

Baudelaire no sentí altra vocació que la literària i, malgrat les pressions familiars, es negà a seguir cap altra carrera. Per a vèncer la seva resistència, se l'envià a fer un viatge a bord d'un vaixell que feia veles cap a Calcuta; però aquest viatge serví per despertar més la seva fantasia i la seva vocació. Tornà a França essent ja major d'edat i heretà el dot patern. Això li permeté lliurar-se a pler a la literatura i intensificar l'amistat amb els artistes de l'època. Era l'any 1842; llavors començà la seva vida d'escriptor i l'èxit l'afalagà ben aviat.

Creiem interessant traduir la nota autobiogràfica que podem conèixer gràcies a M. Rathery. Es una nota tan estossada com concreta:

«INFANCIA: Vell mobiliari de Lluís XVI, antigor, consolat, pastells, societat segle d'irruitè.

«Després del 1830, el col.legi de Lió, cops, batalles amb els professors i els condeixebles, pesades malenconies.

«Tornada a París, col·legi i educació pel meu parastre (el general Aupick).

«JOVENTUT: Expulsió de Lluís el Gran, història del batxillerat.

«Viatge amb el meu parastre als Pirineus.

Vida lliure a París, primeres lliçons literàries: Ourliac, Gérard, Balzac, Levasseur, Delatouche.

«Viatges per l'Índia: primera aventura, navili desarborat; Maurici, illa Borbó, Malabar, Indostan, El Cap; passeigs feliços.

«Segona aventura: tornada en un navili sense queviures i fent aigües.

«Tornada a París; segones lliçons literàries: Sainte-Beuve, Hugo, Gautier, Esquiros.

«Dificultat durant llarg temps, de fer-me comprendre d'un director d'un diari qualsevol.

«Plaer permanent des de la infància per totes les representacions plàstiques.

«Preocupacions simultànies de la filosofia i de la bellesa en prosa i en vers; de la relació perpètua, simultània, de l'ideal amb la vida.»

Charles Baudelaire obtingué el seu primer triomf amb unes crítiques sobre el saló del 1845; poques coses havia fet abans. La crítica l'apassionà sempre i fins a la seva mort fou crític d'un periòdic o altre. Baudelaire analitzà els principals artistes del seu temps d'una manera perfecta i clara, definint-los només que amb una paraula o una frase característica. La seva obra de crítica i les seves consideracions sobre estètica es troben recollides en els volums *Curiosités esthétiques* i *L'Art romantique*. En aquests assaigs, Baudelaire anuncià

l'aparició de dues obres, De la Peinture moderne i David, Guérin et Girodet, que la mort prematura no li deixà enllestir.

La seva producció poètica començà publicant-se esparsa en revistes i periòdics. Es així com veieren la llum totes les Fleurs du mal, que ell, primerament, volia titular Lesbiennes o Limbes,—la seva obra cabdal—i els Petits poèmes en prose. Les seves novel·letes Le jeune enchanteur i La Fanfarlo també aparegueren en les pàgines de dos setmanaris. En els darrers anys de la seva vida donà, formant un volum, els Paradis Artificiels, assaig filosòfic sobre l'efecte de l'«hashich», de l'opi i del vi. Aquesta és l'obra literària completa de Charles Baudelaire. Deixà, a més, poemes i fantasies, altres crítiques, dos diaris íntims, projectes de prefacis, notes per a obres concebudes (entre les quals n'hi ha vuit de teatre), fragments d'un llibre sobre Bèlgica, polèmiques, treballs de periodista revolucionari, records i epistolari, que formen els volums pòstums de les seves obres. Baudelaire és el traductor magnífic de les obres d'Edgar Poe, l'autor que més el suggestionà.

Les Fleurs du mal, vives, violents, valentes, romàntiques, sensuals, són un recull de poesies que expressen amb originalitat les defallences i dolors morals. L'obra fou condemnada pels tribunals; els articles justificatius dels escriptors que es posaren al seu costat, no serviren de res. El procés acabà descartant el delictes d'ofensa a la moral catòlica i condemnant les sis poesies que ultratjaven, a judici del tribunal, la moral pública, a més de multar l'autor i els seus editors.

Baudelaire volia protestar-ne, però veié que seria inútil. Aquest procés, aquesta limitació al seu pensament, el punyí

en el fons del cor. De llavors ençà treballà lentament i amb amargura. Les seves obres esdevingueren més filosòfiques, millor dit, més metafísiques. Aquest és el to que predomina en els Paradis artificiels. Els Petits poèmes en prose, també d'aquesta època, respiren, en sa majoria, aquella amargura que sovint el fa ésser cruel i perillós.

L'estil de Baudelaire és elegant fins a l'aristocràcia, delicat com un perfume de pagania, romàntic d'un romanticisme — gosariem dir si no s'hagués jugat tant el mot—clàssic, clar a desgrat de la seva erudició.

J. R.-T.

EL JOVE FETILLER

Història treta d'un palimpsest de Pompeia

Durant les excavacions fetes en presència del rei de Nàpols, quan la restauració del 1815, hom trobà en una de les cambres de la casa d'Acteó un gros fresc, d'una bellesa ben singular, que representava un grup de nimfes amb les mirades girades cap a la figura principal. Darrera d'ella, un Cupidell, penjat a la seva orella, tenia tot l'aire de xiuxiuejar-li algun misteri. La gràcia exquisida de les formes, el gest viu i expressiu del petit *xiuxiuejador*, l'amable postura de les nimfes i àdhuc l'original esclat de colors que disset segles, pel cap baix, havien respectat, atreien l'admiració de tots els artistes i de tots els coneixedors. Naturalment, la imaginació italiana es posà tot seguit en acció per a trobar una història a aquest incomparable fresc. Cada dia donava naixença a alguna nova interpretació, però el caràcter essencial de probable que han de tenir, mancava a totes.

No obstant, la història del fresc misteriós no estava destinada a ésser un perenne secret. En els primers mesos de l'any 1836, un d'aquest papirus que són sotmesos a un excel·lent mètode de desenrotllament inventat pel cavaller Collini de Nàpols, fou obert, i deixà veure als ulls sorpresos el fresc—en miniatura,—a la capçalera de la primera part del manuscrit. El papirus, estès ja del tot, contenia la present història, sobre la qual havia estat incontestablement fet el dibuix que la *il·lustrava*. Es aquesta història la que donem, amb totes les matil·lacions que la fràgil matèria del document mig calcinat féu inevitables. La més formidable d'aquestes llacunes es troba al començament, desafiant encara l'erudició de totes les acadèmies italianes i deixant el camp lliure a llur indústria imaginativa.

... ..
... ..

—Oh Callias!, estic cansat del món.

—Us equivocàveu, Sempronius; esteu cansat de tot, llevat del món.

—Sé el que em dic, Callias, parlo seriosament. Però, ¿com persuadir-vos, com fer-vos creure alguna cosa? Vós, Callias, escèptic de professió; vós, bell esperit atenenc; vós, indiferent i elegant tasta-olletes, conegut a totes les mars de plaer de la Grècia i de l'Àsia; vós, oh Callias, papallona que rondu de flor en flor a través de tots els jardins de la follia humana, ¿com podríeu creure en aquesta lassitud infinita, en aquest desgust profund de tot el que conté la terra? Vós sou un animal epicurià.

—No, malenconiós filòsof, encara us equivoqueu. Jo sóc un veritable Epicuri; delicat en els meus gustos, reservat en les coses més íntimes, tendre en les meves amistats i amors, no sóc cruel i desdenyós sinó per a les meves pobres cases de camp; i, de fet, la sola inquietud que em turmenta a hores d'ara és el no saber si demà aniré a la meua vil·la de les vores del Tíber o si he de passar els meus dies llargos en la fresca atmosfera de la meua gruta, a Sunium, mentre durarà el regnat d'aquest amorós i pestilencial estel.

L'astre de Sirius va aixecar-se, i l'esclat que brollava

d'aquest rei de constal·lacions tenia d'una viva esplendor tot el golf de Nàpols. Els ulls del jove i formós Romà llançaren a la natura un esguard intens com una sageta, i sospirà més que no pas digué :

—Oh, que no pugui sacsejar amb el meu desig el pes de la vida, i prendre embranzida cap a aquests gloriosos viatgers de l'Imperi, tan llunyà de les inquietuds del nostre món com són ells mateixos llunyans dels núvols impurs !

En dir aquests mots, amb un moviment del qual no tingué consciència, tragué fora de la beina un petit punyal i el sostingué a la claror del sol ponent, que féu lluir la fulla.

Callias s'aixecà sobtadament i, esclafint a riure, recordà al jove entusiasta el sentiment de la seva situació actual.

—Només hi ha dues maneres d'explicar això—exclamà el cruel mofeta :—no s'esguarden així les ganivetes més que per amor o per venjança ; conquerir una dama o desfer-se d'una esposa, això és tot ! Però, digueu encara, vós, Sempronius, qui pot menar-vos a semblants desesperacions ? Vós, notòriament i públicament el més admirat i el més envejat de tots els homes que han consagrat un culte sincer al luxe, a les gràcies i a les més belles cames del Palatí ; vós, el tribú de la legió imperial ; vós, que rebeu els perfums directament de Pèrsia, les vestidures del país de miracles on els cues es fan teixidors, i les joies de les vores inconegudes de l'Indus ; vós, el primer i el més afavorit dels adoradors de la moda, digueu quina beutat gosaria resistir les vostres innumbrables seduccions ?

Aquesta fou la resposta llangorosa de Sempronius.

—Callias, jo sóc incapaç de respondre les vostres burles. Però, mireu allà baix aquell esclau que treballa i es fatiga

sota els darrers raigs d'aquest dia roent. Ara, canviaria joïós la meua sort amb la d'aquest miserable. M'esguardau amb uns ulls ben oberts!; escolteu-me, i em comprendreu. En aquests instants, no hi pot haver sota la capa del cel un ésser més malaurat que el vostre amic Sempronius, per bé que el món sencer, com vós dieu, l'envolti amb els seus somriures.

En aquell moment, els servidors que anaren a anunciar el repàs del vespre, el privaren de començar els seus raonaments. Callias era immensament ric i tenia el gust exquisit d'un grec; conduí el seu amic a un triclini on havia reunit una selecció de les més belles pintures recollides amb penes i treballs a Corint i a les illes. Aquest departament deliciosament esculpít i ornamentat, mirava a ponent; el sol sentia plaer en cedassejar els seus raigs vermells a través de l'envi-drat de les finestres.

—Ja veieu que aquí,—digué Callias, no sense deixar veure en un somriure el seu orgull de col·leccionista satisfet—he seguit un pla diferent del dels vostres Romans, que són autoritat en matèria d'elegància. Ells posen llurs quadres a la llum més ampla, a l'indret més clar i més visible de les cambres. Jo els tracto com els amics del cor, em conservo amb ells el més lluny possible del tumulte general; i per fer més interessant la nostra conversa, sopo en la seva graciosa companyia.

El seu amic, malgrat el pes que li encongia el cor, no pogué privar-se de trobar algun plaer en la delicada elegància de cada objecte que es posava a la seva vista, i encara més en la disposició dels quadres. En lloc d'exposar-los tots igualment a la mateixa intensitat del dia, Callias els havia

col.locat de mangra que cada un no pogués rebre més llum que la que calia per a fer ressaltar totes llurs belleses en la seva expressió més completa.—Una dansa de joves lacedemonianes a les vores de l'Eurotes—el vespre,—estava situat en l'indret on el sol ponent llula en tota la seva esplendor ; les crestes de les muntanyes s'abràndaven d'un foc breu, però natural i, per dir-ho així, viu ; els boscos escalonats bressolaven en llurs flancs ombres d'un or natural ; els mateixos cascos i els lleugers escuts que duien les donzelles, pel seu amable simulacre de guerra, eren il.luminats com l'acer veritable per tota la puixança dels raigs.

En un recó ben retret, i no podent ésser tocat sinó per una molt feble il.luminació, hi havia una *Encantació* Tessaliana, solemne, severa, terrible ! La profunditat dels boscos, a través dels quals es movien magestuoses formes d'espectres, prenia un aspecte encara més fosc pel tènue raig que servia, com un lleuger pinzell, per a enriquir la fosca pintura d'alguns tocs més clars.

Al damunt hi havia, enquadrada en un marc d'alabastre ricament treballat, un obra mestra d'Alcámenes de Jònia. Era l'Olimp i l'escena descrita per Homer, en la qual Venus, davant l'assemblea dels immortals, implorava a Júpter que fos propici als Troians. Amb aquesta prodigalitat dels milionaris que sacrificuen munts de riquesses i de tresors per la joia d'un segon, però una joia suprema, una joia posada als darrers límits del possible per les imaginacions més delicades,—aquesta gloriosa producció no podia ésser vista i compresa només que al moment en el qual el sol tocava l'horitzó. Els dos amics pogueren preparar-se per a aquest goig passatger i suprem, mentre una piràmide de flames grimpà lentament la superfície

del quadre. Tota la part superior, doncs, estava banyada per tenebres, quan la llum començà a assolir el peu de la magna muntanya. Aquest raig dardellajà gradualment les valls, les vinyes i els olivars fins a la regió nuvolosa que cap petja humana mai no ha trepitjat. Un minut després, el raig assolí la regió dels immortals i l'embolcallà d'una atmosfera d'or; tot el que d'antuvi era invisible, que només podia ésser albirat a través de vagues tenebres, ara brillava d'una excessiva esplendor. Els trons de les diverses deïtats, col·locats en cercle, irradiaven els colors de totes les joies conegudes dels orfebres mortals, i de diamants solament coneguts dels déus. El camí que menava al gran tron era pavimentat d'estels. Una glòria enlluernadora de diamants era el vel que cobria vagament l'augusta presència del sobirà dels móns celestes. La invasió ràpida del raig, quan travessà el cercle de grandesa i de beutat, semblà emplenar-lo d'una vida i d'un moviment sobtats. Al centre encara restava una forma, en aparença coberta per un núvol, però el raig la tocà de cop-i-volta, i llavors esdevingué distinta, com si una boira real s'hagués fos per una besada roent. Aquesta forma era Venus corbada i suplicant davant el pare dels déus. Tota la seva beutat era deliciosament viva; hom hauria dit que acabava d'aixecar el seu bell front; el seu ull brillava de noves esplendors, i la seva galta estava injectada d'una doble vermellor, posada en la seva figura per l'agitació dels seus sentiments i l'ardor del seu prec. La seva actitud era barreja singular de noblesa i d'humilitat; però el seu rostre, el seu indescriptible rostre, era amor, i no res més que amor! Callias donà a aquesta meravellosa obra el cop d'ull gloriós del col·leccionista; però el jove italià llençà un crit,

amagà la seva testa en els plecs de la roba, i es postrà al peu de la pintura, com en un excés d'adoració.

Quan s'aixecà, el dia havia mort ; la pintura estava dins la nit ; tot havia desaparegut com una obra de nigromància...

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

—Així, vós esteu determinat a córrer el món, a abastar el vostre somni, alicorn inconegut, monstre innominat, a veure l'invisible, a trobar l'introbable ! Jove i galant amic, escolteu el meu consell, i deixeu aquests pelegrinatges als somniadors. Torneu a Roma ; digueu al vostre excel.lent oncle que esteu perfectament disposat a maridar el dot de la seva filla, encara que aquest dot tingui la imprudència de la riquesa ; dieu-li que sou fill obedient i que no heu tingut cap idea de contrariar la voluntat del vostre excel.lent pare. La desposada ha d'ésser bella com les tres gràcies i amable com la mare de les dues amors (1). Aleshores, havent humilment acomplert la vostra obediència filial i fet unes noces que donaran a parlar de vós a Roma durant vint-i-quatre hores, cofeu-vos el vostre casc, si encara esteu pres de les idees del viatge ; aneu honorablement a batre-us contre els Parts, o a copsar el renom d'Alexandre i a cercar trofeus sobre els Indús,—per ésser un dia trepitjat pel calçat del salvatge, el qual utilitzarà les ruï-

(1) Eros i Anteros.

nes del vostre mausoleu per a intal·lar-hi la seva olla i estrenarà la seva cabana damunt els vostres il·lustres ossos!

Així parlà Callias, no podent frenar mai les seves burles. Segurament s'hauria volgut aguantar la llengua, si hagués donat una mirada a la fesomia del seu amic. El jove italià, de moment l'havia escoltat amb un somriure incrèdul i lènguid, però, més tard, tocant-li de massa prop el punt més sensible, s'arrugà de celles, i, la boca closa i la veu profunda d'indignació, carregà el grec de fredes imprecacions d'una còlera concentrada.

—Us he confiat a vós, a vós sol, m'enteneu?—cridà l'ardent romà,—la malaurada, no, la desolada, la lamentable situació de la meva ànima. Ja us he dit que la folla, per no dir la ferotge resolució de la meva família, que no m'ha volgut deixar per mi aquest afer que de tots els afers humans és el que més hauria d'ésser per a mi, m'ha inspirat un horror precoç per l'ésser al qual havia de sacrificar tota la raó, tot sentiment i tota voluntat; follament aparellats en la nostra infància pel burlesc disegni d'aprendre a estimar-nos, n'hem après, cadascú, un odi invencible l'un per l'altre, i ens separarem amb el propòsit de no veure'ns mai més!

—Resolucions de dos infants atordits—digué Callias, que aquest cop estava en guàrdia per no enfurismar el seu amic; —i aquestes resolucions, ¿són pactes indestructibles, una religió incommovible que lliga pels anys més madurs?; no hi ha res sota els astres que no canviï, i tot és crisàlide. ¿Esguardarem fixament l'orient per veure els núvols del ponent? La vostra cosina ja ha passat la infantesa; tal volta és amable com Hebé, i joiosa com Flora, la reina de les flors. ¿No heu tingut mai la curiositat de saber com és després d'aques-

ta terrible batalla que heu sostingut durant la vostra criança?

—Reveure-la ;—replicà Sempronius—ella!, aquest instrument de tirania paternal! ; mai no he tingut aquesta fretura, ni la tindrè mai. La meva educació, a Atenes, m'allunyà tot seguit de Roma. Després, un dia, vaig muntar un corcer, com a centurió de cavalleria a la legió imperial, i vaig ésser encomanat pels serveis de fronteres de la Pannonia. Més tard, he vençut en l'Àsia Menor. Mai no he vist Roma ; però un mot us bastarà. He vist—aquí Sempronius va fer una pausa, —he vist l'ésser que està destinat a emplenar la vida de la meva ànima i a ocupar-la per sempre. Era en un banquet ofert als oficials de la legió pel procònsol Septimius, quan la nostra arribada a Efès. Com podeu suposar, tot fou noble i sumptuós. Tot restà eclipsat, però, per un espectacle que tingué lloc als jardins del palau, jugat per les sacerdotesses del temple. Era un drama del gust d'aquell que infantà la imaginació d'Ovidi, curt, però deliciosament representat ; era una fàula sobre el poder de l'amor. El petit déu s'afigurava sota cent formes diverses, tan aviat de guerrer, com de poeta o de músic, altres cops com a rei, i altres semblava un marxant carregat d'un paquet de tresors i de joiells, tot per a encisar el cor d'una formosa donzella. I també, quina conquesta aquella sobre la qual el *Jove Fetiller* assajava tots els seus poders ! Jo, mai no havia vist res, res imaginable de més bell, de més amable ! Tot el millor que la poesia ha inventat, tot el que la fantasia àvida ha revestit de gràcia i d'encís, de beutat i de noblesa, fou arreconat en les tenebres de l'oblit. Davant meu es bellugava, vivia, mirava, somreia la beutat essencial, talment Venus eixint de les ones salades, o Pandora descendent dels pòrtics de l'Olimp. Vaig sentir, llavors, que el meu

destí estava marcat, la meua sentència escrita, per sempre! La convicció travessà el més profund de la meua ànima en un instant. Vaig sentir que això era clar, brillant, agut, lluminós, com les sagetes de la veritat. No us puc dir ni explicar amb quina nova ansietat vaig estudiar la marxa del drama, i com vaig entrar violentment en tots els interessos d'aquesta petita escena. Se'm posaren a tremolar tots els membres, quan la vaig veure successivament temptada per la fàlagueria embriagadora de la poesia, per la promesa de tot el que pot pessigollejar el cor de l'orgull, per les joies i per l'or, que el jove i puixant màgic de les nostres passions ostentava davant dels seus ulls, apilotant visió enlluernadora damunt visió, i fent succeir temptacions cada vegada més perilloses davant de la més perillosa filla de la terra. Ella les resistí totes, i jo sentia el meu cor bategar d'una manera furiosa i inhabituada a cada nou triomf; una sola estratagema restava. Els nobles palaus, els boscos daurats, les reials contrades on el fascinator fetiller havia evocat les seves visions de luxúria, d'orgull i de riquesa, s'esfumaren com somnis. L'escena fou un simple jardí, amb una gran vista damunt d'una bella muntanya de les vores de l'Hellespont. La jove beutat ara estava asseguda al cim d'un munt de roses esfullades de fresc, i escoltava un discurs que li feia un home jove simplement habillat de pastor de Jònia. La seva figura i les seves maneres eren nobles, però les seves paraules eren la simplicitat, la passió, la maeixa eloqüència. Mai no he entès ben bé això. Ell no li ofrenà ni la pompa ni la riquesa del món, sinó que posà als seus peus un cor vessant amor, honor i fe. Si ella hagués resistit aquest prec, s'hauria comportat ni més ni menys que com un mortal. No va fes res d'això, fou dona,—

vera com la natura, i sensible a les més dolces impulsions de la natura. Jo havia triomfat en la seva resistència, jo triomfava, ara, en la seva sotmissió. Vaig veure amb joia que aquesta beutat digna d'un éser celeste no era pas una beutat d'estàtua. La meua galta s'enrogí instintivament quan el rubor s'apoderà de la seva. Una llàgrima que s'escorregué de les seves pupil·les fou seguida per les meves llàgrimes, i em va semblar que l'ànima se me n'anava amb elles. Amb un sospir i un somriure, ella reconegué el poder del cor damunt del cor i es deixà caure amb els plors silenciosos del seu goig en el pit del Joni. En aquest instant, el tro esclatà amb estrèpit, la decoració s'aixecà com un núvol que s'envola, i al lloc del simple jardí de l'Hel·lespont hi veiérem els immortals boscos d'Idàlia. El Jom era el mateix Cupidell convertit a la seva primera forma: amable, puixant, joganer, i semblant un rei. El jove déu, endut per les seves ales de porpra, lliscà entre els braços de la bella criatura, i la coronà d'amaranta en presència de les nimfes com a record de la seva metamorfosi en immortal habitant dels boscos de l'illa de l'Amor.

—I així, digué Callias,—amb un esguard fred, havent-se preservat de tota emoció el seu esperit irònic,—vós us heu enamorat d'una de les dansarines del temple: Les neus del cor es fonen fàcilment en aquest bon clima d'Asia; presumeixo que ella escolta complaguda la repetició que feu del paper del Joni.

Sempronius es dugué la mà al seu punyal.

—Grec malvat, cridà, no em vulgueu posar a prova per segona vegada. Encara un mot de menyspreu, i ens separarem per sempre. Els estels que brillen damunt dels nostres caps no són pas més lluny de nosaltres que el meu ídol de l'alè impur

de sospita. No l'he tornada a veure mai més ; totes les meves recerques han estat debades. Els devots que han pogut suportar les vostres rialletes impies són d'una altra raça que jo. Només hi ha la vostra inclinació incorregible a ridicularitzar-ho tot que us ha pogut fer oblidar que les sacerdotesses són tan sagrades com les vestals del Capitoli. Es una de les filles de l'altar.

Callias donà les seves excuses i provà de calmar la irritació del seu amic.

—Però—digué—no heu provat mai de retrobar aquest model perfect? No li heu mai ofert d'esposar-la?

—Retrobar-la!—digué el Romà.—Aquest és el segon any que corro l'Asia, Grècia i Itàlia, sempre menat per una invencible esperança. Ella ha deixat el temple, ai las!, i puc creure que ha remuntat els cels. Encara, si jo la pogués retrobar aquí baix! Què podria fer? El meu pare, en son llit de mort, em deixà escollir entre els anatemes o la seva benedicció, si jo consentís a complir els seus desigs i a esposar la meua cosina Eufrosina. Puc desdenyar la riquesa, menysprear la tirania, però no puc llançar per ci per llà els manaments fúnebres d'un pare. Sento contínuament repetir en el meu esperit esporuguit la seva veu que, des del fons de la tomba, em mana obeir-lo. No agafo el son sinó tremolant, un son curt, rar i esgotador; car ben aviat veig la seva ombra que m'amença cruelment si goso resistir la seva voluntat, esdevinguda més sagrada d'ençà que la tomba ens separa.

—Bé, treieu-vos-la de la memòria—replicà l'amable filòsof.

El romà aixecà lentament cap el seu amic els seus amples ulls negres carregats de menyspreu.

—Treure-me-la de la memòria!—cridà—jo no tinc el poder

d'oblidar-la sinó és perdent la consciència de la meua vida ; cada objecte m'obliga a recordar-la. Música, llum, estels, els sons esparços que l'aire del vespre, el gronxolament d'una rosa, el perfum del seu càlzer, les formes vagues que suren allà en els núvols, tot el que toca el meu cor, afalaga els meus sentits, distreu els meus ulls, m'emmena instantàniament cap a ella. No, la seva imatge seria indestructible, fins el moment suprem en el qual el sentiment mateix desapareixerà. Vós veïreu la meua emoció el dia que vaig sopar a la vostra vil·la de Campània. Aquella pintura de l'Olimp! Vaig trobar en aquella Venus suplicant davant de Júpiter l'ídol vivent de tots els meus pensaments. L'actitud, la forma, la gràcia indescriptible, tot hi era, tot el que havia vist la fatal nit del banquet d'Efès. No vaig gosar mirar-la gaire. Hauria adorat la viva creació del pinzell, o, com un nou Prometeu, hauria, amb els meus llavis ardents, donat un foc nou a aquesta forma. Si hagués estat l'amo dels tresors de la terra els hauria donat tots per a posseir aquella pintura i morir tenint-hi la vista clavada. Però, en aquest instant, jo crec que l'esperit sever del meu pare es dreça des del fons de les tenebres, i m'emplena de terror i de desesperació!

Mentre parlava amb la vaga energia d'un cor llatzerat, Callius li donà una mirada de compassió d'una tendresa insospitada en ell. A mesura, però, que seguia, un pensament sobtat semblà il·luminar el rostre del jove grec. Somrigué, intentà parlar, aturà les paraules com si les volgués sospesar bé, va fer alguns passos desordenats per la sala, com si anés a desfer i a reduir a pols els amors de Titó i de l'Aurora representats en un mosaic ; per fi, es llançà en el seu sofà de vori, i esclatà a riure.

Sempronius l'esguardà astorat. Callias s'aixecà de noi, i tornà a començar la mateixa pantomima :—els somriures, les frases i les passejades interrompudes, i el mateix esclat de rialles.—Sempronius suposà que el seu fantàstic amic havia estat picat per un animal verinós.

—Sou boig, Callias?, cridà per fi.

—Per Mercuri, així ho crec—respongué.—Em recordo de ia més estranya aventura de la meua vida; escolteu-me.

Quan el romà s'acostava per escoltar, l'esclau que solia estar al vestibul entrà per a dir-los que un trirrem arribat de Roma duia a bord lletres per a ambdós.

—Veieu—exclamà Callias aixecant-se,—heu-s ací el que n'hem tret de fugir de les caldes regions de la Campània; ni un dels meus millors amics o cortisans no hauria tingut l'atable idea d'escriure'm al peu del Vesubi.

Callias es retirà a la seva cambra per llegir les precioses noves que li arribaven de la reina de les ciutats, referents als bells, als ociosos i als folls que hi havia deixat. Sempronius es posà a somniar tot considerant els rics reflexos d'un vespre de Grècia damunt l'arquitectura del Pireu. Grècia, el vespre, Atenes, sempre han estat records poètics magnífics pels romans d'ençà que Atenes existeix i d'ençà que té un nom. Sempronius estava enamorat; això vol dir una riquesa de fantasies. Estava, a més, de malhumor, contrariat, i era un amant sense esperança,—l'amant d'un somni,—una passió de visionari, separat de les regions de l'esperança per barreres que mai no li deixarien un pas lliure. Estava enamorat d'un ésser tan ideal com un brillant habitant dels núvols; el seu amor era l'amor dessenyat d'un home que volgués fer descendir diàna de l'esfera celestial on té el seu gloriós tron. Una sa-

—Cada nova prova, no és una sanció més a l'amistat? Sofrir angoixes d'una hora, no és comprar a bon preu tota una vida d'amor?

—Sí! Per vós, ma bella Eufrosina, voldria ésser mort un milió de vegades!—cridà Sempronius amb l'eloqüència senzilla del cor, acariciant la seva nobla beutat damunt la sina.

—Sí—repetí Callias, prssigant-se el llavi i amb aire de gravetat còmica ;—en bona hora! Però, en nom de l'Amor i de Venus, digueu-me encara, per què ens hi hem d'amoïnar tant?

CONSELLS ALS JOVES LITERATS

Els preceptes que hom va a llegir són el fruit de l'experiència ; l'experiència implica un cert nombre de planxes ; havent-les comès cadascú,—totes o gairebé totes,— espero que la meva experiència serà comprovada per la dels restants.

Aquests preceptes no tenen, doncs, altres pretensions que les dels *vade mecum*, ni altra utilitat que la *Civilitat pueril i honesta*.—Utilitat enorme ! Suposem el codi de la civilitat escrit per una Warens de cor intel·ligent i bo, l'art d'habillarse útilment ensenyat per una mare ! — Així, jo aportaré en aquests preceptes dedicats als joves literats una tendresa ben fraternal.

I

DE LA SORT I DE LA DESVENTURA EN ELS COMENÇAMENTS

Els joves escriptors que parlen d'un jove company amb un accent barrejat d'enveja, diuen : «Es un bon començament, ha tingut una excel·lent sort!» i no reflexionen que tot començ ha estat sempre precedit i és l'efecte d'una vintena d'altres debuts que ells no han conegut.

Jo no sé si, en qüestió de reputacions, el cop sobtat del tro mai no ha tingut lloc ; crec més que un èxit és en una proporció aritmètica o geomètrica, segons la força de l'escriptor, el resultat dels èxits anteriors, sovint invisibles si no és amb la lupa. Existeixen lentes agregacions d'èxits mol·leculars ; però generacions miraculoses i espontànies, mai.

Els que diuen : «Tinc dissort», són aquells que no han aconseguit encara prou èxits i que ho ignoren.

Separo les mil circumstàncies que embolcallen la voluntat humana i que tenen llurs causes legítimes. Són una circumferència en la qual es troba tancada la voluntat ; aquesta circumferència, però, és movedissa, viva, giravoltadora, i canvia cada dia, cada minut, cada segon el seu cercle i el seu centre. Així, emportades per ella, totes les voluntats humanes

que hi són enclaustrades variem a cada instant llur joc recíproc, i és això el que constitueix la llibertat.

Llibertat i fatalitat són dues contraries ; vistes de prop : de lluny, és una sola voluntat.

Heu's ací perquè no hi ha dissort. Si teniu dissort, és que us mancà alguna cosa ; cal que cerqueu quina és aquesta certa cosa, i estudieu el joc de les voluntats veïnes per tal de desplaçar més fàcilment la circumferència.

Un exemple entre mil. Diversos d'aquells que jo aprecio i que estimo s'exalten contra les popularitats actuals,—logogrifs en acció ; el talent d'aquesta gent, però, per frívol que sigui, no existeix pas menys, i la còlera dels meus amics no existeix, o millor, *existeix en menys*,—car ella significa temps perdut, la cosa del món menys preciosa. La qüestió no és pas saber si la literatura del cor o de la forma és superior a la que està en voga. Això és massa veritat, almenys per mi. Això, però, no serà just sinó a mitges, mentre no tingueu en el gènere que voleu implantar tant de talent com Eugène Sue en el seu. Abrandeu l'interès amb mitjans nous ; posseïu una força igual i superior en un sentit contrari ; dobleu, tripliqueu, quadripliqueu la dosi fins a una igual concentració, i ja no tindreu més el dret de maleir el *burgès*, car el *burgès* serà amb vós. Fina ara, *vae victis!*, ja que res no és veritat sinó la força, que és la justícia suprema.

II

DELS SALARIS

Per bella que sigui una casa, és abans que tot,—abans que la seva bellesa es destaquï,—tants metres d'alçada per tants d'amplada.—Igualment la literatura, que és la matèria més inapreciable,—és abans que tot un emplenament de columnes ; i l'arquitecte literat, pel qual el nom sol no és pas una deu de beneficis, ha de vendre a tots els preus.

Hi ha joves que diuen : «Ja que això no val sinó molt poc, per què amoinar-s'hi tant!». Haurien pogut lliurar *un treball millor* ; i, en aquest cas, no haurien estat robats sinó per la necessitat actual, per la llei de la natura ; s'han robat, però, ells mateixos,—mal pagats, haurien pogut trobar-hi l'honor ; mal pagats, s'han deshonorat.

Resumeixo tot el que podria escriure sobre aquesta matèria en aquesta màxima suprema que lliuro a la meditació de tots els filòsofs, de tots els historiadors i de tots els homes de negocis : No és sinó pels bons sentiments que s'aconsegueix la fortuna !

Aquells que diuen : «No val la pena de *posar-se pedres al fetge* per tan poc!», són el qui, després,—volen vendre llurs llibres a 200 francs el fulletó, i que, rebutjats, vénen l'endemà a oferir-los amb 100 francs de pèrdua.

III

DE LES SIMPATIES I DE LES ANTIPATIES

En amor com en literatura, les simpaties són involuntàries ; nogensmenys, tenen necessitat d'ésser verificades, i la raó hi pren part ulteriorment.

Les veritables simpaties són excel·lents, car elles, per llei de reciprocitat, són dues en una—les falses són detestables, ja que no són sinó una, menys la indiferència primitiva, que val més que l'odi, derivació necessària de la rifada i de la desil·lusió.

Es per això que jo admeto i admiro la camaraderia en tant que és fonamentada damunt relacions essencials de raó i de temperament. Es una de les santes manifestacions de la natura, una de les nombroses aplicacions d'aquest proverbi sagrat : la unió fa la força.

La mateixa llei de franquesa i d'ingenuïtat ha de regir les antipaties. Hi ha gent, però, que es fabriquen odis i admiracions, aixelebradament. Això és una gran imprudència : és fer-se un enemic, sense benefici i sense profit. Un cop sense destresa no fereix pas menys el cor del rival a qui anava destinat, sense comptar que pot, a esquerra o a dreta, ferir un dels testimonis del combat.

IV

DEL MALPARLAR

El malparlar no ha d'ésser practicat sinó contra els supòsits de l'error. Si vós sou fort, hi perdreu atacant un home fort; dissentireu en alguns punts, però sempre serà dels vostres en certes ocasions.

Hi ha dos mètodes de malparlar: per la línia corba i per la línia dreta, que és el camí més curt.

Hom trobarà a bastament exemples de la línia corba en els fulletons de J. Janin. La línia corba diverteix la galeria, però no la instrueix.

La línia dreta avui és practicada amb èxit pels periodistes anglesos; a París, ha caigut en desús; àdhuc M. Granier de Cassagnac sembla haver-la oblidada. Consisteix en dir: «El Sr. X... és un home poc escrupulós, i, a més, un imbècil; us ho vaig a provar,»—i a provar-ho de seguida!, primo, secundo, tertio,—etc. Jo recomano aquest mètode a tots aquells que tenen la fe de la raó i un bon puny.

Malparlar d'una manera fallida és un accident deplorable, és una sageta que es gira, o que si més no us pela la mà en disparar-se, una bala el rebot de la qual us pot matar.

VIII

DELS CREDITORS

Us recordeu sens dubte d'una comèdia titulada : *Desordre i Geni*. Que el desordre hagi acompanyat algunes vegades el geni, és una cosa que prova que el geni és terriblement fort ; per dissort, aquest títol expressa per a molts joves, no pas un accident, sinó una necessitat.

Dubto molt que Goethe hagi tingut creditors ; Hoffmann mateix, el desordenat Hoffmann, sovint apurat per les necessitats, aspirava constantment a sortir-se'n, i ha mort en el precís instant en el qual una vida més folgada permetia al seu geni un vol més radiós.

No tingueu mai creditors ; fingiu, si voleu, que en teniu, això és tot el que us puc permetre.

IX

DE LES AMIGUES

Si vull observar la llei dels contrastos, que governa l'ordre moral i l'ordre físic, em veig obligat de col·locar en la mena de dones perilloses a la gent de lletres, *la dona honesta*, la setciències (1) i l'actriu;—*la dona honesta*, perquè pertany necessàriament a dos homes i és una mediocre pastura per a l'ànima despòtica d'un poeta; la setciències, perquè és un home mancat;—l'actriu, perquè té un vernís de literatura i parla argot,—breument, perquè no és una dona en tota l'acceptació de la paraula,—i el públic li és un element més precíus que l'amor.

¿Us afigureu un poeta amorós de la seva dona i contret per veure-li jugar una frivolitat? Em sembla que hauria de calar foc al teatre.

¿Us l'imagineu obligat a escriure un rol per a la seva dona que no té talent?

(1) *Bas-bleu*, en l'original. *Bas-bleu* indica la dona amb pretensions de literat. La traducció catalana, doncs, no és correcta. No existint, però, en la nostra llengua l'equivalent, he decidit traduir-ho pel terme que més s'hi acostava. (N. del T.)

¿I aquest altre suant per a explicar amb els seus epigrames al públic del prosceni els dolors que aquest públic li ha ocasionat en l'ésser més amat,—aquest ésser que els Orientals tancaven sota triple clau, abans que vinguessin a estudiar el dret a París? Es perquè tots els literats senten horror per la literatura en certs moments, que jo no admeto per a ells,—ànimes lliures i altives, esperits fatigats que sempre tenen necessitat de reposar-se en llur setè dia,—sinó dues classes de dones possibles : les donetes fadrines o les dones enzes, l'amor o l'olla al foc.—Germans, cal explicar-ne les raons?

15 d'abril del 1846.

I N D E X

	<u>Pàgines</u>
Pròleg	5
El jove fetiller	9
Consells als joves literats	41

BLIBLIOTECA HISTÒRICA
DE LA TRADUCCIÓ CATALANA

Volums publicats

1. William Shakespeare, *Selecta de sonets de Shakespeare. Líriques de Shakespeare*, traducció de Magí Morera i Galícia, estudi introductor de Dídac Pujol.
2. Sòfocles, *Antígona. Electra*, traductor Carles Riba, estudi introductor de Raül Garrigasait.
3. *Atlàntiques. Antologia de poetes portuguesos*, traductor Ignasi Ribera Rovira, estudi introductor de Víctor Martínez-Gil.
4. Molière, *L'escola dels marits*, traductor Alfons Maseras, estudi introductor de Miquel Desclot.
5. Lev Tolstoi, *La mort d'Ivan Ilitx*, traductor Francesc Payarols Casas, estudi introductor de d'Iván Garcia.
6. Dante Alighieri, *La vida nova*, traductor Manuel de Montoliu, estudi introductor de Francesco Ardolino.
7. Johann Wolfgang von Goethe, *La Marguerideta: escenes del Faust*, traductor Joan Maragall, estudi introductor de Josep Murgades Barceló.
8. Gustave Flaubert, *Tres contes*, traductor Ramon Esquerra, estudi introductor de Marta Marfany.
9. Edgar Allan Poe, *Poemes*, traductor Agustí Esclasans, estudi introductor de Jordi Larios.
10. Giacomo Leopardi, *Pensaments*, traductor Albert Aldrich, estudi introductor de Gabriella Gavagnin.
- 11 Charles Baudelaire, *Consells als joves literats*, traductor Josep Roure-Torrent, estudi introductor de Marta Marfany